

ÜÇÜNCÜ KOLORDU KOMUTANLIĞI ÖZEL TIP ASKERİ CEZAEVİ VE TUTUKEVİ (HASDAL) İNCELEME RAPORU

I-BAŞLANGIC

TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 23'ncü dönem 4'ncü yasama yılı, 14 Ocak 2010 tarihli 35'inci toplantısında, Askeri Ceza İnfaz Kurumlarında incelemelerde bulunmak amacıyla Komisyon Başkanı ve Mersin Milletvekili Prof. Dr. Mehmet Zafer ÜSKÜL, Çorum Milletvekili Murat YILDIRIM, Konya Milletvekili Kerim ÖZKUL, Yozgat Milletvekili Mehmet EKİCİ ve Sivas Milletvekili Malik Ecder ÖZDEMİR'den oluşan bir Alt Komisyon kurulmasını kararlaştırmıştır.

Alt Komisyon, Mersin Milletvekili Prof. Dr. Mehmet Zafer ÜSKÜL'ün Alt Komisyon Başkanı olmasına karar vererek çalışmalarına başlamış ve 17 Mart 2010 tarihinde Üçüncü Kor. K.lığı Özel Tıp Askeri Cezaevi ve Tutukevi'nde (Hasdal) bir inceleme yapmıştır.

Komisyonla Mülkiye Başmüfettişi Mehmet FİRİK ve Adalet Müfettişi Mecit GÜRSOY eşlik etmiştir.

II. BAŞVURUCU

TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, Askeri Ceza İnfaz Kurumlarıyla ilgili olarak herhangi bir başvuruyu beklemeden re'sen bu kurumlarda inceleme kararı almıştır.

III. İNCELEMENİN AMACI

Bu incelemenin amacı; hükümlü ve tutukluların maddi ve manevi dokunulmazlığının ihlal edilip edilmediği, ceza infaz kurumundaki yaşam koşulları, sağlık hizmetleri başta olmak üzere hükümlü ve tutukluların infaz kurumu ile ilgili şikâyetleri hakkında görüşme ve gözlemlerde bulunarak varsa sorunları tespit etmek, uygulayıcılarda insan haklarına uygun hareket etme konusunda duyarlılık oluşturmak ve bu duyarlılığın devamını sağlamak ile hak ihlallerinin yaşanmaması için nelerin yapılması gerektiğini belirlemek ve alınması gereken tedbirleri ortaya koymaktır.

IV. İNCELEME KONUSU VEYA KONULARI

Üçüncü Kor. K.lığı Özel Tıp Askeri Cezaevi ve Tutukevi'nde (Hasdal) bulunan tutuklu ve hükümlülerin yaşam koşulları, infaz kurumunun fiziki şartları ile yetkili ve görevlilerin kurumda bulunanlara karşı tutum ve davranışları bu incelemenin konusunu oluşturmaktadır.

V. İNCELEMEDE UYGULANAN YÖNTEM

Alt Komisyon, incelemesinde;

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

- a) Ceza İnfaz Kurumu Müdürü ve diğer yöneticiler ile görüşmeler yaparak bilgi almak,
- b) Kurumun fiziki ve yaşam koşullarına ilişkin gözlem yapmak üzere yerinde inceleme yapmak,
- c) Bazı hükümlü ve tutuklularla koşullarında kurum personeli olmadan görüşmelerde bulunmak,

Yöntemini uygulamıştır.

VI. İNCELEMELER

1.Ceza İnfaz Kurumu Yöneticileri İle Yapılan Görüşmeler

Ceza İnfaz Kurumu Müdürü tarafından verilen bilgiler ve edinilen izlenimlere göre;

- Ceza İnfaz Kurumunun kapasitesi 155 olup, incelemenin yapıldığı tarihte kurumda 70 tutuklu-hükümlü bulunmaktadır.
- Ceza İnfaz Kurumunun bütün koşullarına dia fon sistemi çekilerek, gardiyanlar bir merkezde toplanmış, böylece gardiyanlar ile tutuklu-hükümlülerin teması en aza indirilmeye çalışılarak oluşabilecek yasa dışı ilişkiler önlenmeye çalışılmıştır.
- Tutuklu ve hükümlüler haftada üç gün üç saat, dört gün ise iki saat açık havaya çıkarılmaktadırlar. Havalandırma saatlerinin haftada üç saati spor alanında spor yapmalarına imkân verecek şekilde gerçekleştirilmektedir.
- Erler şekli Askeri Kıyafet Yönetmeliğinde belirtilen tek tip elbiseleri giymektedirler.
- Tutuklu ve hükümlülerin koşullarında bulunan duşlarda 24 saat sıcak su mevcuttur.
- Kurum tabibi, hasta olduğu bildirilen hükümlü ve tutukluları her gün belirli saatlerde muayene ve tedavi etmektedir. Mesai sonrasında oluşan acil hallerde ise kışla revirinde bulunan nöbetçi tabip tarafından muayene ve tedavi yapılmakta, ihtiyaç halinde hasta ileri tetkik ve tedavi için Gümüşsuyu Asker Hastanesine sevk edilmektedir.
- Halen İnfaz Kurumunda bir psikolojik danışman görev yapmakta, haftada iki gün ise psikolog görevlendirmesi yapılmaktadır. Psikolojik danışman tarafından bütün tutuklu ve hükümlülere test uygulanmakta, her biri için ayrı dosya hazırlanmakta, destek ihtiyaçlarına göre danışma hizmetine, psikolog görüşmesine veya hastanenin psikiyatri servisine yönlendirilmektedir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

- Halk Eğitim Merkezi ile koordineli olarak birinci ve ikinci kademe okuma yazma kursu açılmış, 17 tutuklu ve hükümlünün bu olanaktan yararlanması neticesi kendilerine belgeleri verilmiştir.
- Tutuklu ve hükümlüler koğuştta kalanların belirledikleri TÜRKSAT uydusundan yayınlanan 20 televizyon kanalından istediğini izleme imkânına sahiptir.

2. Ceza İnfaz Kurumunda Yapılan Gözlemler ve Hükümlü-Tutuklularla Görüşmeler

2.1 Fiziki Ortam İle İlgili Gözlemler

Alt Komisyon'un Ceza İnfaz Kurumunda yaptığı inceleme esnasında; Kurumun fiziki alanlarının temiz olduğu, her koğuştta ait havalandırmanın bulunmayıp, ortak havalandırma alanının bulunduğu, hükümlü ve tutukluların sporlarını da bu alanda yaptıkları, ayrıca sporlarını daha iyi yapabilmeleri için de kendilerine koğuştta bandı ve bisiklet temin edildiğini ve bunların da ortak kullanım alanında olduğu görülmüştür. Fiziki alanlar, özel yaşam alanları hariç olmak üzere kameralarla gözetlenmektedir.

Subay tutukluların kaldığı B-2 koğuştta; yemek ihtiyaçlarını karşılamak için iki adet buzdolabı bulunduğu, her ikisinde de sebze, ekmek ve süt başta olmak üzere ihtiyaç duyulabilecek çeşitli yiyecek ve içecekler olduğu, üç adet dört gözlü plastik dolabın bulunup bunların yiyecekler ile dolu olduğu, kahvaltılık malzemelere ilaveten çatal, tabak ve bıçak gibi eşyaların olduğu gözlemlenmiştir.

İnfaz Kurumunun kütüphanesinden ayrı olarak koğuştta kütüphane bulunup bol miktarda kitap olduğu, tutukluların bu kitaplardan yararlanarak boş vakitlerini değerlendirdikleri görülmüştür.

Daha önceki ziyaret edilen Askeri Ceza ve Tutukevlerinden farklı olarak tutuklu ve hükümlülerin günlük gıda ihtiyaçlarını ve kitap okuma gereksinimlerini rahatlıkla karşılayabilmelerine yönelik olarak, idarece sağlanan bu imkân ve yapılan pozitif ayrımcılık Komisyonumuzu memnun etmiştir.

Bu uygulamanın infaz kurumlarındaki tüm tutuklu ve hükümlüler için uygulanması yararlı olacaktır.

2.2 Hükümlü ve Tutuklularla Görüşmeler

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Alt Komisyon Ceza İnfaz Kurumu personeli olmadan hükümlü ve tutuklularla buldukları koşullarda görüşmüştür. Özellikle subay tutuklu ve hükümlüler İnfaz Kurumu görevlilerinin davranışlarından bir yakınmalarının olmadığını, kendilerinin de asker olup idarecilerin arkadaşları olmaları sebebiyle bir problemle karşılaşmadıklarını ifade etmişlerdir.

Yine görüşmelerde bazı tutuklular devam etmekte olan yargılamalarında usûli yanlışlıklar yapıldığını ve bunun insan hakkı ihlallerine sebebiyet verdiğini, tutuklamanın tedbir boyutunu aşarak nerede ise cezalandırmaya vardığını belirtmişlerdir.

Alt Komisyonumuzun kuruluş amacı hükümlü ve tutukluların maddi ve manevi dokunulmazlığının ihlal edilip edilmediği, Ceza İnfaz Kurumundaki yaşam koşulları, sağlık hizmetleri başta olmak üzere hükümlü ve tutukluların kurum ile ilgili şikâyetleri hakkında görüşme ve gözlemlerde bulunarak varsa sorunları tespit etmektir.

Yargısal süreç ile ilgili olarak yapılacak şikâyetlerin mercii bellidir. Anayasamızın 138. maddesinin açık hükmü karşısında Komisyonumuzun görülmekte olan bir dava ile ilgili değerlendirmede bulunması söz konusu değildir.

VII. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

1. Ziyaret edilerek incelemelerde bulunulan Ceza İnfaz Kurumunun fiziki ve personel şartlarının genel itibariyle olumlu olduğu gözlenmiştir. Ancak her koşulda ayrı havalandırma alanının bulunmamasından ötürü farklı koşullarda kalan tutuklu ve hükümlüler toplu olarak havalandırmaya çıkmaktadırlar. Askeri Ceza ve Tutukevlerinin Yönetimine ve Cezaların İnfazına Dair Yönetmeliğin 53. maddesinde “..Hükümlü ve tutukluların açık havaya çıkarılmaları toplu olarak yapılmaz. Gruplar halinde veya koğuş koğuş açık havaya çıkarılırlar ve açık havaya çıkarılma esnasında emniyet tedbirleri artırılır...” şeklinde hüküm bulunmaktadır. Yönetmelikte yer alan hükmün gerekçesi de dikkate alınarak, farklı koşullardaki hükümlü ve tutukluların aynı anda havalandırmaya çıkarılmaması veya fiziki şartların yeniden yapılandırılması gerekliliği görülmektedir.

2. Cezanın amaçlarından en önemlisi İnfaz Kurumundaki bireyi ıslah etmektir. Suçluyu ıslah etme, devletin hak ve görevidir. Ceza, suçluyu rehabilite etmek amacıyla uygulanan ve birtakım hak yoksunluklarını içeren bir yaptırımdır. Ceza ile hükümlünün ıslah edilerek yeniden sosyalleştirip üretken ve saygın bir birey olarak tekrar sosyal yaşama kazandırılması amaçlanmaktadır. Hedef sadece ceza vermek değildir ve olmamalıdır da.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Bu bağlamda incelenen İnfaz Kurumunda yapılan uygulamalar diğer kurumlara örnek olacak niteliktedir. Spor yapma imkânlarını sağlamak adına spor aletlerinin temin edilmesi, odalarda kütüphaneler kurularak arzu edilen kitapların temini, yiyecek ihtiyaçlarının karşılanması adına gerekli her türlü malzemenin odalarda bulunmasına izin verilmesi ve bunun temini yolunda kolaylık gösterilmesi tutuklu ve hükümlülerin rehabilitesinde ve tahliye sonrası dış dünyaya uyum sağlamasında çok olumlu davranışlardır. Bu tür uygulamaların yaygınlaştırılarak infaz kurumlarında kalan tutuklu ve hükümlülere benzer olanakların sağlanması faydalı olacaktır.

3. Daha önceki raporumuzda da değinildiği üzere; Askeri Ceza İnfaz Kurumlarında bulunan hükümlü erlerin önemli bir çoğunluğunun askerlik görevleri esnasında, cep telefonu bulundurdukları ve bu nedenle emre itaatsizlikte ısrar suçundan mahkûm olmuş kişiler olduğu tespit edilmiştir.

Haberleşme ve cep telefonu kullanımının bu kadar yaygınlaştığı, bilgi ve teknoloji çağı olan günümüzde bu eylemin hapis cezasına netice veren suç olarak nitelendirilmesinin ve ağır bir yaptırıma tabi tutulmasının ceza adaleti açısından insan haklarına aykırılık teşkil edebileceği endişesi söz konusudur.

Kışla içerisinde cep telefonu bulundurmanın ve kullanımının kökten yasaklanması yerine, belli usul ve esaslara bağlanarak kısmen de olsa serbest bırakılması, belirlenen usul ve esaslara aykırı cep telefonu bulunduran ve kullananların ise disiplin suçu işledikleri kabul edilerek soruşturulmalarının bu doğrultuda yapılması için gerekli hukuki düzenlemeler yapılmalıdır.

4. Bu rapor sadece incelemede bulunulan kuruma ait değerlendirmeler ve görüşlerden oluşmaktadır.

Alt Komisyonumuz inceleme konusu ile ilgili olarak, diğer askeri ceza infaz kurumundaki incelemelerini tamamladıktan sonra genel bir inceleme raporu düzenleyecektir.

ÜÇÜNCÜ KOLORDU KOMUTANLIĞI ÖZEL TİP ASKERİ CEZAEVİ VE TUTUKEVİ (HASTAL) İNCELEME TASLAK RAPORUNDA YER ALMASINI İSTEDİĞİM TESPİTLERİMİ AŞAĞIDA SUNUYORUM.

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu olarak şu ana kadar ziyaret ve incelemelerde bulunduğumuz cezaevlerinde, tutuklu ve hükümlüler tarafından dile getirilen çeşitli şikayetleri hep birlikte tespit ettik. Bu şikayetler; Cezaevlerinin fiziki koşulları, kimi cezaevi yöneticilerinden kaynaklanan kötü muamele, sağlık problemleri, ısınma sorunları gibi sorunlardı. Bu sonların dışında sıkça karşılaştığımız bir başka konuda yargılama sürecinin uzun olması ve geciken adaletti. Şimdiye kadar düzenlediğimiz alt komisyon raporlarında bu ve buna benzer sorunları dile getirdik, yetkili kurumlara önerilerde bulduk. Ancak komisyonumuzun bu raporları ilgili kurumlar tarafından ne kadar kayda değer görüldüğü konusunda da şüphelerimiz var.

Son olarak incelemelerde bulunduğumuz, HASTAL Askeri Cezaevinde bulunan tutuklular yukarıda bahsettiğimiz rutin şikayetlerin dışında; Gerek gözaltına alınmaları sürecinde, gerekse daha sonraki aşamalarda yaşadıkları insan hakları ihlallerini açık bir şekilde komisyonumuzun huzurunda dile getirdiler. çoğu muvazzaf subay olan bu tutuklular halen TSK'da görevli olduklarını bu nedenle yurt dışına kaçma, adreslerinde bulunamama gibi bir durumlarının söz konusu olmadığı halde, tutuklu olarak yargılanmalarının bir nevi cezalandırma olduğunu ve tamiri mümkün olmayan insan hakkı ihlali olduğunu söylediler.

Aylardır tutuklu sıfatıyla cezaevinde bulduklarını, neyle suçlandıklarını bilmediklerini 'varsa bir suçları, cezalarını çekmeye razı olduklarını, ancak yargılama sürecinin bir an önce başlayıp bitirilmesini' talep ettiler. Komisyon üyelerimizin bir kısmının bu şikayetlerde bulunan tutuklulara 'bu bizim konumuz değil, görülmekte olan davaya müdahil olamayız' gerekçesi ile karşı çıktıklarında, tutuklular 'siz cezaevi inceleme komisyonumu yoksa İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu musunuz?' dediler.

Bizler İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu üyeleri olarak, görülen davaların, hazırlanan iddianamelerin içeriğine katılıp katılmayacağımıza bakmaksızın nerede ve kimler tarafından yaratılırsa yaratılsın, yaşanan hukuk ihlallerine, insan hakları ihlallerine, açık yüreklilikle karşı koymalıyız. Yasalarımız, gözaltına alma ve tutuklamanın en son çare olduğunu, sanığın yurt dışına kaçma, delileri karartma, tekrar yakalanamama riskine karşın en son alınabilecek tedbir olduğunu söyler.

Yasalarda tarif edilen gözaltı süresini sonuna kadar kullanarak, kimi zamanda bu süreyi hukuka aykırı bir biçimde aşarak, gözaltına alınan

insanları, polis merkezlerinde günlerce kuru bir sandalye üzerinde aç, susuz, uykusuz ve yorgun bıraktıktan sonra ifadelerinin alınması açıkça bir insanlık suçudur.

Hazırlanan taslak raporun beşinci sayfasında, 'Sonuç ve Değerlendirmeler' bölümünün ikinci maddesinde, 'Cezanın amaçlarından en önemlisi, infaz Kurumlarındaki bireyi ıslah etmektir. Ceza ile hükümlünün ıslah edilerek yeniden sosyalleştirip üretken ve saygın bir birey olarak tekrar sosyal yaşama kazandırılması amaçlanmaktadır' denilmektedir. HASTAL Cezaevinde görüştüğümüz tutuklular; kendilerin birçoğunun Kurmay Albay statüsünde olduklarını bu haksız ve mesnetsiz suçlamalar nedeniyle bir üst rütbeye yükselmelerinin önünün kesildiğini, dava devam ettiği sürece maaşlarının ciddi bir oranda kesintiye uğradığını, ailelerinin perişan olduğunu ifade ettiler. Meslek yaşamlarının büyük çoğunluğunu, PKK terör örgütüne karşı mücadele vererek geçirdiklerini söylediler. Buna karşın bu haksız ve mesnetsiz dava ile bir başka terör örgütünün üyesi olarak gösteriliyor olmalarını kendileri için onur ve haysiyet kırıcı olduğunu söylediler. Hal böyle iken raporumuzda yukarıdaki alıntıda ifade edildiği gibi buradaki insanların, saygın bir biçimde topluma kazandırılması ifadesi, bu insanlara karşı alaycı ve küçümseyici bir ifade olabilir.

Yukarıdaki hazırlanacak olan rapora eklenmesini tespitlerimin, talep ediyorum. Saygılarımla.

Malik Ecdar ÖZDEMİR
Sivas Milletvekili
İnsan Haklarını İnceleme
Komisyonu Üyesi